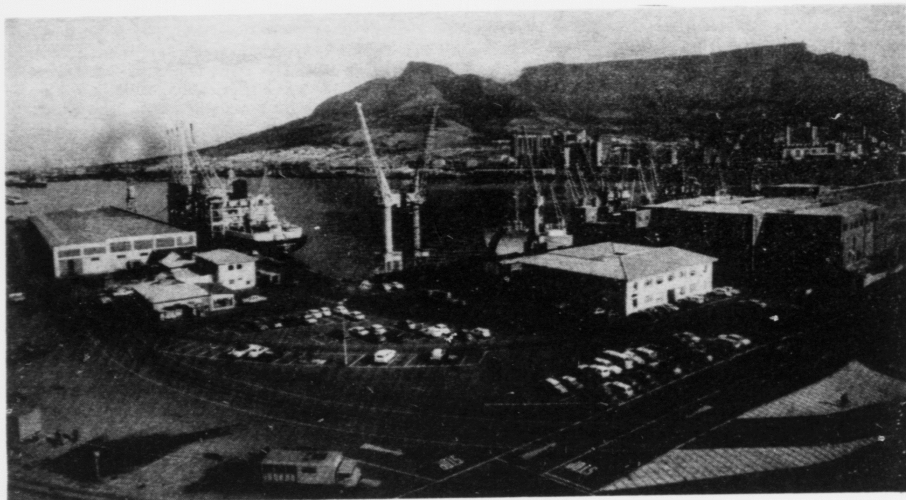


Áhugaverd greinaröð í Der Spiegel:

Kann S-Afrika leggja vesturlenska ídnaðin lamnan?

— Botha hefur hótt við útflutningssteðgi



Havnin í Cape Town



P. W. Botha

P. W. Botha, forsetin í Suður-afriku, tyktist vera bardagafúsar maður. Hann hefur oft ávarað londini í E+uropu og USA, ið berjast ímóti apartheid-skipanini við handilstiltekum og øðrum slíkum, við at boykotta framleiðsluna hjá Suður-Afriku, skal Vesturheimurin ansa væl eftir ikki at skaða seg sjálfvan. Steðgar S-Afrika útflutninginum av kromi, sigur Botha, missa ein millión amerikanarar arbeiðið, og bil-idnaðurin í Europu verður lagdur lami. Steðgar S-Afrika útflutningin av øðrum týðningarmiklum málum, kann stjórnin í Pretoria leggja allan tann tunga og elektroniska idnaðin í Vesturheiminum lamnan. Í sera áhuga-verdari greinaröð í Der Spiegel greiðir týski blaðmaðurin Hans-Georg Nachtweh frá, hvussu bundin Vesturheimurin er at útflutninginum av málmum og øðrum ráevnum úr S-Afriku. Landið kann í roynd og veru sigast at hava lyklastøðu móttvegis vesturlenskum idnað. V-týski politikarin Franz Josef Strauss gevur Botha rætt viðvikjandi vandanum fyri v-europeiskan idnað, ið kann standast av handelsboykotti móti S-Afriku. Strauss vil vera við, at um útflutningurin av málmum og øðrum týðningarmiklum ráevni úr S-Afrika til idnaðin í Europu einans verður skerður við 30%, fer tað at hava herviligar avleiðingar fyri v-týska idnaðin. Strauss sigur, at tryggjandi fyri ráevnisútveganina í Vesturheiminum stendur og fellur við tí politisku framtíðini í S-Afrika.

Ómetaliga sterk støða

Spurningurin, ið Nachtweh setur sær fyri at svara í Der Spiegel, er, um hesin pástandurin veruliga er beinur og í hvussu stóran mun vesturlenski idnaðurin er heftur av ráevnum, sum liggja í s-afrikanskari jørð.

Tað er eyðsýnt, at S-Afrika hevur ómetaliga sterka støðu, tá talan er um ráevnisútvegan til Vesturheimin. Landið er ímillum tey fimm í heiminum við teimum størstu ráevniskeldunum. Tað útflytir ikki undir 40%, heilt upp til 60% av ógvuliga sjáldsomum og dýrabarum málmum, m.a. gulli, vanadium, kromblanding og platini. S-Afrika útflytir eisini millum 20-30% av allari heimsframleiðsluni av mangan og krom-málmum, ferro-man-

gani, zirkonium, diamantum og titani. Harafturat eru onnur týðningarmikil ráevni, sum antimon og fluor. Av hesum ráevnum er tað serliga kromið, ið hevur so nógmæina stóran týðning fyri idnaðin í Vesturheiminum.

Mangan gevur stálinum harðleikan, soleiðis at tað verður nýtiligt til jarnbreytarskinnarar, maskinur og byggitól. Tá ið kromið verður blandað saman við stáli, gerst tað rustfritt og missir ikki sín form og harðleika í ógvuliga høgum hita. Og hesin eginleiki ger tað serstakliga týðningarmikið í framleiðslu av rakettum og jettflogferum. Platin hevur ovurstóran týðning fyri bil-idnaðin, í tólum til oljueinsivirki og í mikro-elektronikki. Einkin land er so ríkt av platini sum júst S-Afrika. Arnt Spandau, professari í Reutlingen, sigur: »Uttan hesar málmar kunnu jettflogferini ikki flúgva, ongir bílar ella tok kunnu koyra, ei heldur nakað ravnagnsvirki verða ríkið. Telduútgærð, rein luft og reint vatn er treytað av atgongd til hesar málmar í idnaðarlondunum«.

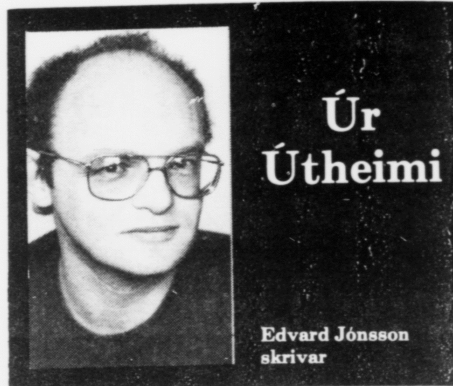
Sovjet fer ikki at hjálpa

Sostatt tyktist sum um P. W. Botha als ikki hevur fyri neyðini at boyggja seg fyri krøvnum úr Vesturheiminum, um at tað skal beinast fyri apartheidskipanini.

S-Afrika freir seg serliga nógv yvir, at arvafiggindin hjá Vesturheiminum eins væl og S-Afriku sjálvum, Sovjetsamveldið, er tað einasta heimsins land, ið kann sammetast við S-Afriku í atgongd til kromblanding, mangan og platinmálmar. Steðgaði S-Afrika framleiðsluni av hesum ráevnum, er tað ívingarsamt, um Sovjet hevði gjørt sær tann ómak at útvega Vesturheiminum tey ella um Sovjetsamveldið yvirhøvur metti tað vera ynskiligt at hjálpa tí kapitalistiska heiminum í tilikari kreppustøðu. Og hvussu høvdu framleiðarar av flogferum, teldum, bilum og maskinum tá kunnað fingið tey livsneyðugu ráevni? Er yvirhøvur møgult at fáa tey aðrastaðni? Fara trupulleikarnir ikki at hækka framleiðslukostnaðin og sostatt inflátionina í stórum, akkurat sum tá eitt nú oljuprisirnir fara upp?

Lygn og statistikur

Mark Twain segði einaferð: »There are lies and statistics«. Hyggur ein bert at tølum og statistikki viðvikjandi goymslum og framleiðslu, útflutningi og innflutningi, kann ein lættliga fara skeivur. Tað er eyðvitað ónoktligt, at Suður-Afrika hevur týðning burturav fyri idnaðin í Norður-Europu og U.S.A., men landið hevur kortini ikki ta megi, ið skal til fyri at leggja tann tunga og elektroniska idnaðin í Vesturheiminum lamnan. Trupulleikar høvdu uttan iva stungið seg upp: m.a. hækkingar prísir — men júst teir høgu prísirnir høvdu egnað aðrar framleiðarar til at økja um sína framleiðslu. Nevnast kann, at eitt nú Turkaland framleiðir krom, men orsakað av vánaligum umstøðum, er framleiðslan har nógv dýrari enn í S-Afriku. Tá Botha hotti Vesturheimin við steðgi í krom-útflutninginum, gjørdi teir turkisku myndugleikarnir beinan vegin vart við, at teir vóru tøkniðfreliga mentir at tvífalda kromframleiðsluna við stuttari tíðarfreist. Onnur lond kunnu eisini ekt nógv um sína mangan- og kromframleiðslu. Og varð útboðið alment, eins og roknast kann við í kreppustøðu, hevði prishækkingin ikki verið so stór sum annars, tí at lutfalsliga nýtslan av hesum málmum í tí samlaðu framleiðsluni er ógvuliga avmarkað. Um prísirnir vóru verandi høgir, vildu framleiðararnir leitað eftir øðrum ráevni til at nøkta tørvin, nett sum tað hendi í oljukreppuni, tá kol, gas og annað brennievni varð nýtt istaðin fyri olju. Nyggj sleg av keramikki kunnu verði brúkt istaðin fyri tey serliga herdu stál-slegini. Kostnaðurin hevði sjálvandi hækkað. Men sannroynd er, at



Úr
Útheimi

Edvard Jónsson
skrivar